

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله تک‌نگاشت‌های
الگوی اسلام‌ایران پیشرفت

آزادی اندیشه و منافع ملی جمهوری اسلام‌ایران

مهر ماه ۱۳۹۴

رهبان فرزانه انقلاب اسلامی:

باید در طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ی عرصه‌ها است

در دیدار اعضای شورای عالی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

سرشناسه	: دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: آزادی اندیشه و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران
مشخصات نشر	: تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۵۲ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	: سلسله تک نگاشت‌های الگوی ایرانی پیشرفت: ۴۵.
شابک	: ۵۰۰۰۰ ریال: ۹-۲۸-۷۶۱۱-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر	
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nli.ir قابل دسترسی است
یادداشت	: کتاب حاضر به سفارش مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت منتشر شده است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۶.
شناسه افزوده	: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
شناسه افزوده	: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت
رده بندی کنگره	:
رده بندی دیویی	:
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۸۲۸۴۲

سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: آزادی اندیشه و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران

نگارش: دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی (استاد روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبایی)

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، مهرماه ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹-۲۸-۷۶۱۱-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

www.olgou.ir

Email:olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳
تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.
مسئولیت دیدگاه‌های بیان شده در این تک نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

پیشگفتار

تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت کشور در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضانات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

اینک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در آستانه اتمام سه سال تلاش‌های علمی، تخصصی و فکری درباره پیشرفت اسلامی ایرانی، برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی، تاسیس اندیشکده‌های مرکز، انتشار صدها مقاله ارزشمند و تهیه نقشه راه تدوین الگو و انجام برخی از مراحل آن، در نظر دارد با هدف تولید دانش و گسترش و تعمیق ادبیات موضوعی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، آثاری را به صورت تک‌نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید. تک‌نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص نگاشته می‌شود. تک‌نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید.

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک‌نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رسانند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.

فهرست

۷	چکیده
۹	مقدمه
۱۰	معنا و مفهوم آزادی اندیشه
۱۲	مختصات و الزامات آزادی اندیشه
۱۳	محیط روانی و بیرونی مساعد
۱۳	آزادگی
۱۴	عدم تعیین و زوال‌پذیری
۱۴	تعلق به همه انسان‌ها
۱۵	تعلق به عمل و نظر
۱۵	آزادی بیان
۱۵	تلازم اسلام و آزادی اندیشه
۱۲	معنا و مفهوم منافع ملی
۱۶	تعریف
۱۸	عناصر و ارزش‌ها
۱۹	حفظ امنیت ملی
۲۰	حفظ تمامیت ارضی
۲۰	حفظ حاکمیت ملی و استقلال
۲۲	حفظ نظام جمهوری اسلامی
۲۳	صیانت از ملت ایران
۲۳	توسعه و رفاه اقتصادی
۲۵	کسب اعتبار بین‌المللی
۲۷	کسب و افزایش قدرت ملی
۲۹	حفظ کیان اسلام
۳۰	وحدت جهان اسلام
۳۲	تشکیل جامعه جهانی اسلامی
۳۳	انواع منافع ملی
۳۴	منافع دفاعی و امنیتی
۳۴	منافع معطوف به نظم جهانی و نظام بین‌الملل

۳۴ منافع اقتصادی
۳۴ منافع ایدئولوژیک
۳۵ اهمیت و اولویت منافع ملی
۳۵ منافع وجودی
۳۵ منافع حیاتی
۳۵ منافع مهم
۳۵ منافع عادی
۳۷ نسبت آزادی اندیشه با منافع ملی
۳۷ تعیین محتوای منافع ملی
۳۹ تعیین عناصر و ارزش‌های مقوم منافع ملی
۴۰ تعقیب و تأمین منافع ملی
۴۵ جمع‌بندی و پیشنهادات
۵۲ منابع

چکیده

اگرچه در مقام ثبوت، امکان تصور آزادی به صورت محض و مطلق وجود دارد، اما در مقام اثبات، با یکی از ارزش‌ها و ابعاد وجودی انسان انضمامی می‌شود؛ به گونه‌ای که در عالم خارج، در اثر ترکیب ارزش آزادی با سایر ارزش‌های انسانی، انواع مختلف آزادی مضاف تحقق می‌یابد. آزادی اندیشه یکی از مهم‌ترین گونه‌های آزادی مضاف است که نقش تعیین‌کننده‌ای در کمال و سعادت انسان دارد. از سوی دیگر، منافع ملی، به معنای والاترین ارزش و عالی‌ترین آرمانی که جمهوری اسلامی ایران در سیاست خارجی تعریف و تعقیب می‌کند، یکی از ارزش‌های حیاتی آن به شمار می‌رود.

هدف این نوشتار نسبت‌سنجی دو ارزش آزادی اندیشه و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران است. استدلال خواهد شد که تعریف و تعیین محتوا، عناصر و ارزش‌های مقوم منافع ملی واقعی و تعقیب و تأمین موفق آن مستلزم آزادی اندیشه در هر دو سطح تصمیم‌گیری و تحلیل‌گری در سیاست خارجی است. زیرا تعریف، تعیین، تعقیب و تأمین منافع ملی واقعی، مستلزم آزادی تصمیم (توان و امکان انتخاب منافع بهینه)، تشخیص (توان و امکان تعیین و ترجیح منافع و ارزش‌ها)، تصدیق (توان و امکان تعیین مصادیق منافع و انطباق منافع و ارزش‌های انتخابی با منافع و ارزش‌های واقعی)، و تنفیذ (توان و امکان به کارگیری بهترین ابزارها و سازوکارها) است که در پرتو آزادی اندیشه محقق و عملی می‌شود.